

לאהבה

לחנימא פרמיזא

רמזים, ציצים ופרחים, המעטרים את הלימוד השבועי

"בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים"
 בליל הסדר שנת תרפ"א בעיר מונקאטש ביאר כ"ק מרן מהרי"ד ז"ע את הדברים הללו בדרך רמז ואמר: הנה, איתא (במדרש רבה י"ג, ט) כי גאולת מצרים היתה בזכות שלא שינו בני ישראל את שמם לשונם ולבושם. וזה מה שבא בעל ההגדה להזהיר אותנו, ש"בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים", היינו – שישגיח בעיניו פקיהא שיהיו שלשה דברים הללו בשלימות, כמו בני ישראל בעת שיצאו ממצרים – שנגאלו בזכות זה, ולא כאלו המתחדשים הרוצים לטעון שעתה הגיעו זמנים חדשים לעולם...

(מקור: כתבי הגה"ח רבי יצחק עסנדר זצ"ל – דומ"צ בעיר ראסלאוויטש וראש ישיבה בעיר פרעשבורג, שיזכה להסתפק בצל הקודש באותו ליל הסדר, ומשם הובאו ב"אור הצפון" קובץ ק"ו)

"לפיכך אנחנו חייבים להודות להלל לשבת... למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו. הוציאנו מעבדות לחרות... ומשעבוד לגאולה, ונאמר לפניו הללויה"
 בליל הסדר שנת תש"ל ביאר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בקדשו פשר הענין של "ונאמר לפניו שירה חדשה", בהקדם ביאורו המופלא של **הרה"ק מרוז'ין ז"ע** על הפסוק (תהלים סח, ז): "דמינו אלוקים חסדך בקרב היכלך", שפנמיים נראה בעיני האדם כי מידת הדין שולטת חלילה, אך זה רק למראית עין, כי בפנימיות כל הנהגת ה' הינה רק במידת החסד והרחמים, אלא שמבחוץ עלול הדבר להתלבש בדינים. ובזה ביאר את הכתוב הנ"ל: "דמינו אלוקים" – שרק מבחוץ נדמה הדבר כ'אלוים' – היינו מידת הדין, אך הצדיקים הנמצאים 'בקרוב היכלך', הם רואים שבפנימיות הכל "חסדך" ... עכ"ד"ק.

והנה, לפי האמור, היום בגלות שייך לומר שירה רק על החסדים הנגלים דוגמת: "הוציאנו מעבדות לחרות, מיגון לשמחה, ומשעבוד לגאולה", בהם אנו רואים כמוחש את מידת החסד והרחמים. אמנם, על החסדים הנסתרים שבחיצינו הם נראים כהנהגה של מידת הדין ח"ו, קשה עלינו להודות עליהם כיון שסוף כל סוף איננו רואים את הטוב הגנוז בגוויה. אולם, לעתיד לבוא הרי נראה בעליל שכל הנהגותיו של השי"ת עמנו היו במידת הרחמים, או אז נוכל להודות למפרע גם על הדברים שנראו לנו כדינים, כיון שנבין ונשכיל שהכל היה לטובתנו. וזהו: "ונאמר לפניו שירה חדשה" – היינו שירה גם על דברים הנראים כמידת הדין, שזה יהיה דבר חדש, כיון שעד אז לא יהיה שייך שנודה על דברים אלו...

(הגדה של פסח "אמרי קודש" – ח"א עמ' תרטז)

"עד היכן הוא אומר... בית הלל אומרים: עד חלמיש למעינו מים"
 השבוע למדנו (קיד י"א) על הנהגתו של רבה, ש"מקמי דפתח להו לרבנן, אמר מילתא דבדיחותא ונדחו רבנן", ולאחר מכן "תיבי באימתא ופתח בשמענתא". נביא בזה אפוא 'מילתא דבדיחותא' שאמר אחד הלומדים החשובים בדרך צחות, לבאר מיוע סוברים בית הלל שאומרים לפני שתית הכוס השני רק עד אחר הפסוק "חלמיש למעינו מים", ואין ממשיתים לומר "לא לנו". שהרי, בליל הסדר יש חוב לאכול מצות שנאפו עם 'מים שלנו'. והנה, אם נאמר "חלמיש למעינו מים" ונמשיך מיד באמירת "לא לנו", נמצאנו אומרים: "מים לא לנו", והרי המים הבלולים במצות הנאכלות בליל הסדר הינם 'מים שכן לנו', ולכן מוכרחים להפסיק ביניהם...

דף קטז ע"ב

לחידודא

אמירת הלל על נס שנעשה לציבור

בשור"ת "חיים שאל" (ח"ב סי' יא) **להחיד"א ז"ל** נשאל אודות "עיר אחד שנעשה לישראל נס אחד שניצולו מצרתם, ותקנו שיתענו עשרה יחידים ובלילה יאמרו כל הקהל הלל גמור אחר י"ח (היינו אחר תפלת שמו"ע), וכן ביום אחר חזרת עמידה. ונשאלתי מגדולי הקהילה קדושה, אי שפיר למעבד הכי".

החיד"א השיב על שאלה זו בתשובה ארוכה וערוכה, ובתוך דבריו מביא את דברי הגמ' והראשונים בסוגיין. תחילה רוצה להוכיח מדברי הגמ' בסוגיין שאפשר ואף צריך לומר הלל בכהאי גוונא. וכלשונו: "ואני אענה, כי הנה אמרינן בפסחים (קיד ע"א): 'הלל זה מ' אמרו, נביאים שביניהם תקנו להם לישראל, שיהיו אומרים אותו על כל פרק ופרק ועל כל צרה וצרה שלא תבוא עליהם ולכשנאליים אומרים אותו על גאולתן'. וכפי זה היה נראה, דשפיר נאה לתקן לומר הלל כשנעשה נס לקהל ישראל בעינים, ונביאים הראשונים כך תקנו".

אמנם, בהמשך כותב, כי "ליבי מהסס טובא" בזה, שכן לא מצא בדברי הראשונים כהר"ף, הרמב"ם והרא"ש, ש"כתבו זה שיש לומר הלל כשהצבור נושעים מצרתם. ואם הדברים כפשוטן, היה להם ללמדנו דין זה".

משום כך כותב, "דאפשר דסברי הרי"ף והרמב"ם והרא"ש, דתקנת נביאים היתה כשנעשה הנס לכל ישראל דוקא. אבל עתה, כי הן בעון עם ישראל מפוזר ומפורד, ואיתריחש ניסא לקהל ישראל אשר בעיר אחת, בזה לא תקנו נביאים לומר הלל. ומשום הכא השיטוהו. ומביא ראיה לכך מדיק בדברי רש"י בסוגיין, שכתב: "על כל צרה שלא תבוא עליהם – לישנא מעליא הוא דנקט, כלומר, שאם חס ושלוש תבוא צרה עליהם ויוושעו ממנה, אומרים אותו על גאולתן, כגון חנוכה". ומדייק החיד"א, שלכאורה מדוע הו' ליה לרש"י להביא דוגמא מהנס על חנוכה? "דלמאי כתביה, והלא הדברים פשוטים, דאם ח"ו באה צרה ונושעים, יאמרו הלל, ומה חסר לנו להבין דקאמר 'כגון חנוכה'?" אלא מאי, רש"י רצה להורות בזה, שדווקא כשארע נס לכל ישראל – דוגמת נס חנוכה, אזי צריך לומר הלל, אך לא על נס שנעשה רק לציבור מסויים.

וכותב החיד"א עוד, כי "בהכי אתנח לן, דכמה צרות היו לשונאי ישראל, עיר או מדינה, ונעשה להם נס. ויש שקבלו יו"ט בו ביום, ויש שעשו מגילה, ולא שמענו שקבעו לומר הלל". אולם, בהמשך דבריו מביא את דברי המאירי שכתב בזה"ל: "כל יחיד שאירעתהו צרה, רשאי לקבוע עצמו לומר הלל באותו יום, אלא שאינו מברך, וכן הדין בכל צבור. כך היה יסוד נביאים על כל צרה כשנאליים ממנה". עכ"ל. כותב החיד"א, כי "הראת לדעת, שדעת הרב ז"ל שהדברים כפשוטן, דכל צבור בכל מקום על תשועתם יאמרו הלל. וגם יחיד סבר הרב ז"ל, שאם נעשה לו נס וניצול, רשאי לקבוע לומר הלל באותו יום".

ולמעשה מסיק החיד"א, כי "אף אם ידעו לומר הלל, לא יאמרוהו אחר תפלת י"ח. ושבת אני את רבני ליוורנו ז"ל י"ע, שכאשר אירע להם שנת תק"ב – לא תקום פעמיים צרה – צרת הרעש וניצולו, תקנו תענית ביום ההוא בכל שנה, ובשב"ק לומר הלל הגדול – 'כי לעולם חסד' – במקום שתקנוהו רז"ל, בזמירות בנעימה וניגון יפה. וכן תקנו לומר הלל, וכן ראוי לעשות. והנלע"ד כתבת". עכ"ל.

היודע מסכת פסחים עם תוספות הריהו 'תלמיד חכם'!

הרה"ח ר' אברהם מענדלאוויטש ז"ל (ממונקאטש – ארה"ב, ובסוף ימיו בטבריה) זכה ללמוד בשנות בחרותו מפי רבו הגאון החסיד רבי אברהם זאב קנעללער זצ"ל הי"ד, שכונה בהערצה: "רבי וואלף לאנצוטער", וזכה להיות מבחירי תלמידיו ולקנות תורה מפיו.

וסיפר ר' אברהם, שלקראת חג הפסח של שנת תרצ"ז, נסע יחד עם רבו רבי וואלף לבעלזא, להסתופף בצל הקודש בליל הסדר ובמשך כל החג. כאשר הגיעו למחוז חפצם מיים אחדים קודם החג, הלכו מיד לעבר מעון קדשו של מרן בכדי להכנס אל הקודש ולהתברך בברכת שלום מכ"ק מרן זי"ע. כאשר הגיעו הבחין בהם הגבאי ומיד חזר ואמר למרן כי "וואלף לאנצוטער" הגיע הנה עם בחור אחד מתלמידיו, אך מרן הורה שימתינו למחר. כך המתינו כמה ימים, עד שבסופו של דבר נקראו אל הקודש פנימה.

בהכנסם, הציג רבי וואלף את תלמידו ר' אברהם בפני מרן כ"בחור תלמיד חכם היודע את כל מסכת פסחים". פנה מרן אל ר' אברהם ושאל: "האם יודע אתה את המסכת עם תוספות?" והוא השיב בחיוב. אמר לו מרן: "נו, בחור היודע מסכת פסחים עם תוספות הוא אכן תלמיד חכם!".

לאחר מכן הוסיף מרן ואמר לו, כי מקובל אצלו בשם הרה"ק מלובלין זי"ע, שחזרה על הלימוד יש בה גם ענין סגולי לזכור את הלימוד, והורה לו לחזור על תלמודו ארבעה פעמים.

(ספר "טובות זכרונות" ח"א)

חסל סידור פסחים

ענייני סיום מסכת

מוגש לקראת חגיגת סיום מסכת פסחים במסגרת חברת 'אהבת תורה'

לספר סיפור שבועי נמעלות התורה, אהבתה ושקידתה

”מספרים תהלות ה’...” (תהלים עח, ד)

השבוע למדנו בסוגיין (קז ע”א) בארוכה פרטים שונים אודות **ספר התהלים הקדוש**, כשבין היתר מובא המאמר הבא על פרקי ה’הלל’ שבספר התהלים: **”נביאים שביניהן תקנו להן לישראל שיהו אומרין אותו על כל פרק ופרק ועל כל צרה וצרה שלא תבוא עליהן, ולכשנגאלין אומרים אותו על גאולתן.”**

וכבר נודע מאמרו של הרה”ק בעל ”מאור ושמש” זי”ע (פרשת משפטים): ”דוד המלך ע”ה היה מתפלל על כל הענינים שצריכים ישראל עד ביאת משיחנו, על החולים שיתרפאו, ועל הבריאים שלא יִחָלוּ, ועל פרנסתם שיתברכו, ולבטל מהם כל הגזירות קשות”.

וכן ידועה אמרתו של כ”ק **מרן מהרי”ד** זי”ע, כי ”כל אחד מבני ישראל, גם אם אין הוא מטהר מכל חטא ועון, יוכל לומר השירות והתשבחות שבספר תהלים, ותהיה תפלתו רצויה ומקובלת לפני הקב”ה”.

הנה כי כן, נביא בזאת סיפור מופלא שאירע פעם בצל קורתו של כ”ק **מרן מהרי”ד** זי”ע, ממנו נראית בעליל סגולתה העצומה של אמירת תהלים, שבכוחה ”לבטל מהם כל גזרות קשות”, כאשר ”יהו אומרין אותו על כל צרה וצרה שלא תבוא עליהן”.

וכה מסופר בספר ”יחיד בדורו”:

בילדותו, קיבל כ”ק **מרן מהר”א** זי”ע מתנה מזקנו כ”ק **מרן מהרי”ד** זי”ע, ספר תהלים שהיה שייך להרה”ק הרבי ר’ **אלימלך מליזענסק** זי”ע. לימים, כשהנהיג כ”ק **מרן מהרי”ד** זי”ע את כלל ישראל, כל אימת והיתה מתרגשת גזירה רעה ח”ו, היה מרן מהרי”ד שואל ממנו את ספר התהלים ומתפלל בו, לעורר זכותם הגדולה של צדיקים הראשונים, שיתייצבו לפני כסא הכבוד ויעוררו רחמים.

פעם גזר מושל מחוז לעמבערג, שכל היושבים על כס

הרבנות מחויבים לדעת את שפת המדינה על בוריה. גזרה זו לא באה לשרת את גורמי הממשל, אלא להצות את ראשי המשכילים, שניצלו את קשריהם בחוגי השלטון כדי להצר את רגליהם של רבנים נוטרי מסורת אבות ולהושיב במקומם פוקרים שכמותם. קרא מרן מהרי”ד לעסקן הנודע הג”ר **אברהם חיים דוד שרייבער** (סופר) זצ”ל שישע עמו לעמבערג, וקודם **צאתם ביקש מרן מהרי”ד מבנו שיתן לו את ספר התהלים של הרבי ר’ אלימלך. בהיותם בדרך, שאל רבי דוד שרייבער את מרן מהרי”ד, מה בדעתו לומר למושל. הראה מרן מהרי”ד על ספר התהלים שהיה בידו ואמר: ”נאמר תהלים”.**

כשהגיעו לביתו של המושל, ירד לעומתם במדרגות הבית אחד מראשי המשכילים בלעמבערג, שמעלקא פאן הורביץ, שסיים בה בעת פגישה עם המושל, במהלכה חיקק את עקשנותו של המושל כנגד גלי הלחצים שהופעלו עליו מכל עבר. בראותו את מרן מהרי”ד ואת רבי דוד שרייבער שנלווה אליו, קרא שמעלקא פאן הורביץ בזלזול מתגרה: ”אתם עולים אל המושל כדי לפעול לביטול הגזירה, אך מאומה לא יעזור לכם. הגזירה נגזרה ואין ממנה דרך חזור. הנה יורד אני מן המושל והוא הבטיח לי כי דבר לא ימנע את ביצוע הגזירה”. נענה מרן מהרי”ד והגיב בחריפות: ”אכן כן, אנחנו עולים ואתה יורד...”

כשהוכנסו לטרקלינו של המושל והחלו שוטחים את בקשתם, התדיין עמם המושל ושאל, האם אין זה מן הראוי שיהיו הרבנים בעלי השכלה ומדע, ומדוע יסרבו שיחויבו הרבנים לשלוט בשפת המדינה. השיב לו מרן מהרי”ד במשל, למה הדבר דומה, אם יחפוץ המושל לסלול מסילה ולבנות רכבת, האם לא יזמין מומחים לסלילת מסילות ברזל ובעלי נסיון בהנעת קרונות רכבת, או שמא יסמוך המושל על חייט או סנדלר. כיוצא בזה, כשעוסקים בענינים של רבנים, מן הראוי לשאול את גדולי הרבנים ולא את המשכיל שמעלקא הורביץ, כי מה כבר מבין

משכיל חפשי בדעותיו בערכם של רבנים. נבון המושל ולרגע נאחז בשרעפים, אך מיד השיב: צר לי, אין מה לעשות, כי כבר נגזרה הגזירה.

המשיך מרן מהרי”ד לשוחח עם המושל, אודות הגזרה וחומרתה, כמו גם על נושאים אחרים הנוגעים לחייהם של יהודי גאליציה. תוך כדי השיחה, התעניין המושל מי הוא האיש שהגיע עמו. הציג מרן מהרי”ד את רבי דוד שרייבער ואמר כי הוא נין ונכד לרבה של פוזנץ, הגאון רבי **עקיבא אייגר** זצ”ל. התפלא רבי דוד, מדוע לא הציגו כנינו של הגה”ק **החתם סופר** זי”ע, הלא שמו היה נודע ונישא לתהילה בפי כל, גויים כיהודים, בעוד ששמו של רבי עקיבא אייגר לא היה נפוץ כל כך מחוץ למחנה ישראל.

ויען המושל ויספר: זקני עמד פעם למשפט, בו נתבע על ענין חמור וכבר גברה ידם של המקטרגים וכמעט שנחתם גזר דינו לרוע. הציגו לו ידידי שישע לפוזנץ ויבקש את ברכתו של רבי עקיבא אייגר, כי המה ידעוהו לאיש קדוש ובעל מופת. בצר לו, עשה זקני כעצת ידידי ונסע לפוזנץ ובה רבי עקיבא אייגר שיברכוהו. התנה עמו רבי עקיבא אייגר, שיבטיח לו שלא יעשה צרות ליהודים, אלא יחפש תמיד להיטיב להם, ובתמורה להבטחתו האציל לו ברכתו שייצא זכאי בדן. לימים, כשהתחדשו הדיונים בענינו, הפכו השופטים עורם והמירו את דעתם מן הקצה אל הקצה, ולתדהמת הכל זיכוהו מכל וכל.

משסיים המושל את סיפורו, נענה מרן מהרי”ד ואמר: ”הלא רואה אתה בעצמך, שאף לאחר שנחרץ הגורל ונראה שאי אפשר לשנותו, עדיין אפשר להפכו מן הקצה אל הקצה”. נרעש המושל והשיב בהתפעלות: ”ניצחתי רבי ניצחתי”, והתחייב כי הגזירה תבוטל. לא ארכו הימים והגזירה בוטלה והמושל אף זימן אליו את שמעלקא הורביץ, כדי לנזוף בו על שהוליכו שולל ואמר כי החסידים פתאים ושוטים והנה ראה את מנהיגם הוא איש נבון ובעל מדע. מני אז, כמו נגזרו מחלפות ראשו של שמעלקא פאן הורביץ ולא היה מסוגל לאכול קורצא בי מלכא ולהביא דילטוריא לפני המושל, כי היתה קרנו יורדת מטה מטה.

לאחר שנים אחדות, באחד הלילות, הסתובב כלב בחצרו של מרן מהרי”ד וישלח את המשב”ק לגרשו, באומרו: ”הכלב מפריע לי”. המשמש בקודש שידע כי אין דיבורים מעין אלו שגורים על פי מרן מהרי”ד, המתין עד הבוקר, אז נכנס אל הקודש ואמר: ”מאחר והרבי קרא לי באמצע הלילה, לא יכולתי אחר כך לישון”. הבין מרן מהרי”ד כי המשב”ק מביע בדבריו את סקרנותו, לדעת מה היה ענין שיטוטו של אותו כלב בחצרו, ויען: ”דע לך, כי היה זה שמעלקא פאן הורביץ שבה לבקש תיקון בעד נשמתו. ואם תשאל, במה זכה שמעלקא זה שיוכל להגיע לכאן לאחר מותו, אשיב לך, מפני שפעם אחת בילדותו נטלו זקנו עמו לבעלזא, שעה שנסע לזקני, מרן, וזכות זו שזכה להסתופף פעם אחת בצל קדשו עמדה לו” --- לסיום נצטט את דברי קדשו של **כ”ק מרן אדמו”ר שליט”א** (בסעודת מ’לה מלכה’ שעי’ ארגון ”אנו בניך” - מוצש”ק פר’ ויהי תשע”ט): ”ווער ס’ויל עפעס, צו ברוחניות צו בגשמיות, דארף ער גארנישט טוהן. **זאל ער נאר ארויס נעמען א תהלים’ל, און זיך שטעלן דאווענען און בעטן דעם רבונו של עולם, און דער רבונו של עולם איז א שומע תפלת כל פה...”**

בנין 'בית הנוחבות' בעיר לעמבערג, שנבנה בימין של מרן מהרי”ד זי”ע

מערכת "אהבת תורה" ירושלים

"בְּרוּךְ מְרַדְכִי..."

בשמחה מרובה נשגור בריכה נלבבה קודם יידידתו היקר הדגול מרובה, עושה לילות כימים למען הצלת הארצות קרן 'אהבת תורה', ואירוח נופיה מחשובי הלומדים אשר שוקד מדי יום ביומו בלימוד והבנת העמוד היומי בבחיירות והבהנה כדת של תורה, איש חסדודות רב תבונות, אהוב וחמוסד למעלה ולמטה.

מזה"ר מרדכי גליק שליט"א

לרגל שמחת לידת הנביד הראשון בסימן טוב ובמזל טוב, בשעה טובה ומוצלחת בן כבוד לחתנו הרה"ח ר' יעקב יוחנן גרוס שליט"א

מוז'אקא ס'אמ'א, ס'אמ'א ס'אמ'א, ס'אמ'א ס'אמ'א

ס'אמ'א ס'אמ'א, ס'אמ'א ס'אמ'א, ס'אמ'א ס'אמ'א